

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

Кафедра фізичного виховання та спорту

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ
КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ
НАВЧАННЯ**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Дніпропетровськ

10-11 квітня 2014 року

РІВЕНЬ СУБ'ЄКТИВНОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ-ФУТБОЛІСТІВ ЯК ЧИННИК ЇХ ІГРОВИХ АГРЕСИВНИХ ДІЙ

Пічурін Валерій

Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту ім. акад. В.А. Лазаряна

Постановка проблеми. В психології агресія розглядається як складне явище, обумовлене безліччю причин, важко прогнозоване й часто таке, що не піддається контролю [3, с.10]. Агресія, у якій би формі вона не проявлялась, являє собою поведження, спрямоване на заподіяння шкоди або збитку іншій живій істоті, що не бажає подібного із собою поведження [1, с.26]. Існує декілька теорій, кожна з яких дає своє бачення сутності й джерел агресії.

Результати вивчення проблеми агресивності відображено в роботах [1, 2, 4, 5, 6] та багатьох інших. Фахівці в сфері психології агресії наголошують на необхідності розрізнення понять агресії і агресивності. Перше поняття використовують, коли мова йде про агресивну поведінку або дії. Друге – коли говорять про агресивність як рису (властивість) особистості, яка відображає готовність людини до агресивних дій. Підкреслюється факт того, що не всі агресивні дії спричинені агресивністю особистості, як і агресивність особистості не завжди спричиняє агресивні дії.

Агресивність особистості в психології не завжди оцінюють негативно. Звертається увага на те, що наявність певного рівня агресивності допомагає людині в соціальній адаптації і подоланні життєвих перешкод.

Отримані результати дослідження. У своїй роботі ми виходили з того, що ключову роль у розвитку агресивності відіграють особистісні особливості, що відбивають характерні риси й нахили конкретної особи, яка проявляє агресію, або, як їх ще іноді називають, індивідуальні детермінанти агресії. Під цим терміном у психології мають на увазі передумови для виникнення й розвитку агресії, зосереджені в основному в стійких рисах характеру й нахилах потенційних агресорів. До числа таких характеристик відноситься і рівень суб'єктивного контролю (локус контролю). Поняття запропоноване американським психологом Д. Роттером для позначення

схильності людини приписувати відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім силам (екстернальний, зовнішній локус контролю) або власним здібностям і зусиллям (інтернальний, внутрішній локус контролю).

Експериментальною гіпотезою дослідження стало припущення про те, що рівень суб'єктивного контролю особистості є чинником, що має відношення до агресії студентів-футболістів під час гри.

В якості незалежної змінної виступали показники рівня розвитку суб'єктивного контролю студентів-футболістів. Залежною змінною розглядались прояви агресивності під час футбольних матчів, за які гравці отримували червоні або жовті картки.

Статистичною нульовою гіпотезою було припущення, що кореляція між показниками рівня суб'єктивного контролю студентів-футболістів і рівнем їх агресивності під час гри значимо не відрізняється від нуля (є випадковою).

Альтернативною статистичною гіпотезою було припущення, що кореляція між показниками рівня суб'єктивного контролю студентів-футболістів і рівнем їх агресивності значимо відрізняється від нуля (не є випадковою).

В ході експерименту у 30 студентів-футболістів ДНУЗТ ім. акад. В.Лазаряна діагностувався рівень суб'єктивного контролю. З цією метою використовувався опитувальник рівня суб'єктивного контролю, який розроблений Є.Ф.Бажиним на основі шкали локусу контролю Д.Роттера. Наступним етапом була емпірична перевірка кореляції отриманих в ході опитування результатів з реальними фактами прояву агресивності в грі на різноманітних змаганнях з футболу та міні-футболу (враховувалась кількість червоних і жовтих карток, що отримали гравці за грубу гру проти суперника у 20 іграх). Використано коефіцієнт рангової кореляції Спірмена.

За результатами роботи було встановлено, що експериментальну групу студентів-футболістів характеризували наступні статистичні показники. За чинником «рівень суб'єктивного контролю» середнє арифметичне показників складало 27,36 бала. Медіана – 27. Мода – 34. Стандартне відхилення – 5,67. Графічно результати представлено на рисунку 1. За чинником «рівень агресивності» середнє арифметичне показників складало 5,16. Медіана – 5. Мода – 5. Стандартне відхилення – 2,53. Графічно результати представлено на рисунку 2.

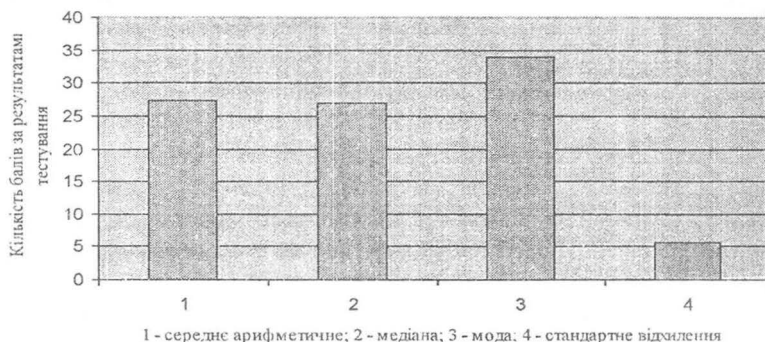

Рис. 1. Статистичні показники рівня суб'єктивного контролю у студентів-футболістів

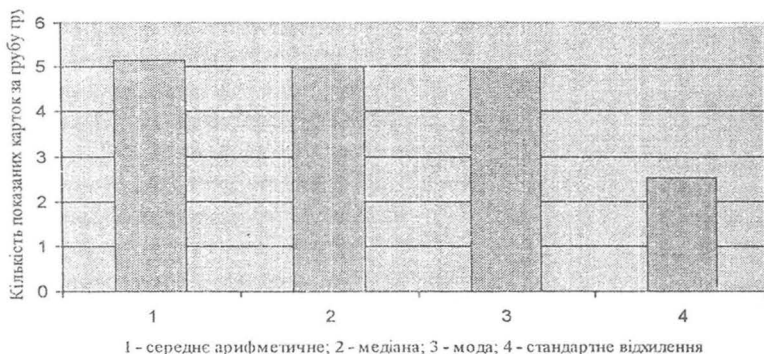

Рис. 2. Статистичні показники агресивних дій проти суперника студентів-футболістів

Вторинну статистичну обробку отриманих даних було проведено з використанням коефіцієнта рангової кореляції Спірмена. Отриманий результат r_s становив 0,595 (критичним значенням для цієї вибірки на рівні статистичної значимості 0,01 є 0,47). Отже, кореляція між показниками рівня суб'єктивного контролю студентів-футболістів і показниками рівня їх агресивності під час гри є статистично-значимою.

На підставі цього відхилено нульову гіпотезу і підтверджено вірність альтернативної.

Дані, отримані в ході дослідження, дають підстави для ствердження, що рівень агресивності у студентів-футболістів з низьким рівнем суб'єктивного контролю помірний. Такі гравці рідко отримують жовті, а тим більше червоні картки. Їх агресивність не суттєво збільшується навіть при умові грубої гри проти них з боку суперника. Інша тенденція спостерігається у студентів-футболістів з високим рівнем суб'єктивного контролю. Вони, відчуваючи на собі прояви агресивності з боку суперника, самі стають агресивнішими. Серед цієї категорії гравців багато таких, які, програючи єдиноборство, часто використовують грубу гру.

Висновки та перспективи подальших розробок у даному напрямку. Отримані дані дозволяють зробити висновок, що рівень суб'єктивного контролю є чинником, який має відношення до агресії студентів-футболістів в багатьох ситуаціях гри у футбол.

Список використаних джерел:

1. Берон, Р. Агрессия [Текст] / Р. Берон, Д. Ричардсон. – СПб.: Питер, 1997. – 336 с.
2. Бовть, О. Б. Агрессивные реакции и пути их коррекции у младших школьников [Текст]: дис. на соискание учён. степени канд. психол. наук: 19.00.07 / О. Б. Бовть. – Х., 2000. – 265 с.
3. Корсини, Р. Психологическая энциклопедия [Текст] / Р. Корсини, А. Ауэрбах. – СПб.: Питер, 2003. – 1096 с.
4. Мойсеева, О. Є. Психологічний аналіз агресивності особистості [Текст] / О. Є. Мойсеева // Проблеми загальної та педагогічної психології / Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – Том 12, частина 1. – 2010. – С. 393 – 403.
5. Спринська, З. В. Співвідношення агресивної поведінки та ціннісних орієнтацій особистості [Текст] / : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / З. В. Спринська. – Одеса, 2008. – 20 с.
6. Тополов, Є. В. Поняття агресії та агресивності в сучасній науковій літературі [Текст] / Є. В. Тополов // Проблеми загальної та педагогічної психології / Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – Том 13, частина 5. – 2011. – С. 358 – 365.